

RAAD VAN STATE, AFDELING ADMINISTRATIE.

A R R E S T

**nr. 79.193 van 10 maart 1999
in de zaken A. 57.599/X-8183
57.600/X-8190.**

In zake : 1. Gilbert MORTIER,
2. de b.v.b.a. Gilbert MORTIER,
3. Ronny VANHEE,
4. Raphaël DECRAMER,
5. Robert DEDECKERE,
6. de n.v. VIATRA TRUCKS,
die woonplaats kiezen bij
Advocaat J. TEMMERMAN,
kantoor houdende te 9000 GENT,
Sint-Martensstraat 16

tegen :

het Vlaamse Gewest, vertegenwoordigd door de
Vlaamse regering.

In zake : de stad GISTEL,
die woonplaats kiest bij
Advocaat J. TEMMERMAN,
kantoor houdende te 9000 GENT,
Sint-Martensstraat 16

tegen :

het Vlaamse Gewest, vertegenwoordigd door de
Vlaamse regering.

D E R A A D V A N S T A T E, X e K A M E R,

Gezien het verzoekschrift dat Gilbert MORTIER, de b.v.b.a. Gilbert MORTIER, Ronny VANHEE, Raphaël DECRAMER, Robert DEDECKERE en de n.v. VIATRA TRUCKS op 22 april 1994 ingediend hebben om de vernietiging te vorderen van het besluit van 28 januari 1994 van de Vlaamse minister van Verkeer, Buitenlandse Handel en Staatshervorming houdende de opneming in het ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare dorpsgezichten van de percelen 354 e, 354/2, 369 b, 369 c, 370 a, 371 a, 373 e (deel), 379 b, 379 c, 379 d, 379 e, 379 f,

379 g, 380/2, 400 l (deel) en de delen van Naaikapelleweg en de Abdijstraat, gelegen te Gistel, zoals afgebakend op een bij het besluit gaand plan; (A. 57.599);

Gezien het verzoekschrift dat de stad GISTEL op 22 april 1994 heeft ingediend om de vernietiging te vorderen van hetzelfde besluit; (A. 57.600);

Gelet op het arrest nr. 50.372 van 24 november 1994 waarbij de schorsing van de tenuitvoerlegging van het bestreden besluit wordt bevolen in de zaak A. 57.599;

Gelet op het arrest nr. 50.373 van 24 november 1994 waarbij de vordering tot schorsing van de tenuitvoerlegging van het bestreden besluit wordt verworpen in de zaak A. 57.600;

Gezien de regelmatig gewisselde memories van antwoord en van wederantwoord in beide zaken;

Gezien het verslag in beide zaken opgemaakt door Eerste Auditeur E. HAESBROUCK;

Gelet op de beschikking van 7 juli 1998 die de neerlegging ter griffie van het verslag en van het dossier gelast in de zaak A. 57.600;

Gelet op de beschikking van 23 september 1998 die de neerlegging ter griffie van het verslag en van het dossier gelast in de zaak A. 57.599;

Gelet op de kennisgeving van de verslagen aan partijen en gezien de regelmatig gewisselde laatste memories in beide zaken;

Gelet op de beschikkingen van 28 januari 1999 waarbij de terechtzitting bepaald wordt op 24 februari 1999;

Gehoord het verslag van Kamervoorzitter M. VRINTS;

Gehoord de opmerkingen van Advocaat K. VANDENBERGHE die, loco Advocaat J. TEMMERMAN verschijnt voor de verzoekende partijen, en van Advocaat K. VAN HOOREBEKE, die verschijnt voor de verwerende partij;

Gehoord het eensluidend advies van Eerste Auditeur E. HAESBROUCK;

Gelet op titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973;

Overwegende dat er grond is tot voeging van de zaken;

Overwegende dat het bestreden besluit de uitbreiding betreft, op aanvraag van de abdis van de abdij Ten Putte, gelegen te Gistel, van de bescherming van de omgeving van die abdij; dat niet betwist wordt dat de verzoekende partijen in de zaak A. 57.599 eigenaar zijn van of de beschikking hebben over terreinen begrepen in het door het bestreden besluit bestreken gebied;

Overwegende dat de verzoekende partijen onder meer een middel ontlenen aan de "onwettelijkheid van de huidige procedure in het kader van het decreet van 3 maart 1976"; dat zij betogen dat "uit niets in feite noch uit de motiveringsnota blijkt dat het 'landschap' dat nu ter discussie staat zelf een waarde-

vol karakter vertoont terwijl uit de (...) motiveringsnota blijkt dat het de bedoeling is een onbelemmerd uitzicht op een monument te kunnen waarborgen of de totstandkoming van storende constructies in de onmiddellijke nabijheid te beletten"; dat zij hieruit afleiden dat "de notie 'dorpsgezicht' ten deze oneigenlijk wordt gebruikt en huidige procedure en wettelijke grondslag dan ook in casu wettelijk niet toelaatbaar is";

Overwegende dat in de memorie van antwoord de verwerende partij woordelijk de nota herhaalt die zij in de schorsingsprocedure heeft neergelegd; dat deze luidt als volgt :

"Geheel ten onrechte stellen de verzoekende partijen dat er een oneigenlijk gebruik zou zijn van het begrip 'dorpsgezicht', vermits het veeleer om de bescherming zou gaan van het landschap.

Afgezien van de vaststelling dat het resultaat uiteindelijk hetzelfde zou zijn voor de verzoekende partijen, dient alzo te worden ingegaan op het toepassingsgebied van voormeld decreet.

Bij een stads- en dorpsgezicht gaat het om een groepering van één of meer monumenten en/of onroerende goederen met omgevende bestanddelen.

In principe gaat het dus steeds om een ruimer geheel.

de 'omgevende bestanddelen' worden als dusdanig niet gedefiniëerd.

Wel wordt een, niet limitatieve, opsomming gegeven. Het kan gaan om : beplantingen, omheiningen, waterlopen, bruggen, wegen, straten en pleinen ...

De memorie van toelichting bij het ontwerp-decreet geeft trouwens gedeeltelijk andere voorbeelden : '... marktplainen, dorpspleinen, binnenhoven en -pleinen enz., die een typisch karakter bewaard hebben.

Een stads- en dorpsgezicht moet niet noodzakelijk één of meer monumenten omvatten.

Bij het afbakenen van een stads- en dorpsgezicht kunnen twee hoofdmotieven een rol spelen. Enerzijds zijn er de historische cites die door hun totaal karakter een intrinsieke waarde hebben. Anderzijds zijn er de zones die hun waarde slechts ontleen aan het monument waarrond zij als een soort buffer fungeren.

In laatstgenoemde zones komen dan ook soms storende elementen voor.

Laat men deze echter buiten het rangschikkingsbesluit, dan is de vrees niet ongegrond dat zij zich in

de toekomst nog zouden uitbreiden en het monument op die manier visueel zouden isoleren van zijn omgeving.

Wanneer deze storende elementen daarentegen wel worden gevat in de afbakening van het stads- of dorpsgezicht, dan moet elke wijziging van het uitzicht worden voorgelegd aan het bindend advies van de minister of zijn gemachtigde, zodat het zondermeer mogelijk wordt een verbouwing in positieve zin te bekomen.

Het systeem van de 'buffer- stads- en dorpsgezichten' verhinderde inderdaad reeds heel wat onoordeelkundige ingrepen in het gezichtsveld van monumenten, vooral bij het ontbreken van bescherming door stedenbouwkundige voorschriften.

Hierbij dient wel een oneigenlijk gebruik van de notie stads- en dorpsgezicht vermeden te worden.

In die zin heeft de Raad van State geoordeeld dat het wenselijk kan zijn gelijktijdig een monument te beschermen en zijn omgeving te rangschikken, dit in volgende bewoordingen :

'Wanneer het een monument betreft, binnen de bebouwde omgeving van een stad of een dorp, kan dit gebeuren bij éénzelfde besluit, waarbij het monument als dusdanig en omgeving als stads- of dorpsgezicht worden gerangschikt...

Hierbij moet evenwel onmiddellijk worden aange-stipt dat voor de rangschikking van de omgeving als stads- of dorpsgezicht, de conditio sine qua non van zodanige rangschikking is en blijft dat de omgeving zelf een intrinsieke waarde zou vertonen, wegens de omstandigheid dat die omgeving bestanddelen omvat die kunnen bijdragen tot het vormen van een totaal beeld van het optisch leefmilieu, en (die) niet afzonderlijk mogen veranderd worden indien het geheel zijn typisch karakter wil bewaren...'

Uit het administratief dossier blijkt dat de onderhavige zaak aan al deze criteria voldoet, zodat in casu geen sprake kan zijn van een oneigenlijk gebruik van het begrip stads- of dorpsgezicht";

Overwegende dat verzoekers repliceren :

"1. De verwerende partij ontkent in haar memorie van antwoord (met dezelfde argumentatie als in haar nota in de schorsingsprocedure in identieke bewoordingen) niet de opwerping van Uw Raad n.a.v. het genoemde schorsingsarrest dat de bestreden klassering bedoeld is om een 'buffer' te creëren.

Evenmin ontkent zij -en kan zij overigens niet ontkennen blijkens het administratief dossier- dat het intrinsieke argument voor de bestreden klassering de verbondenheid met de 'wijde oppervlakte' is, zoals

de verzoekende partij heeft opgemerkt in haar inleidend verzoekschrift.

2. Nergens -noch uit het administratief dossier, noch uit de procedurestukken- blijkt of wordt beweerd dat de beoogde omgeving een intrinsieke waarde zou hebben als dorpsgezicht.

(...)"

Overwegende dat in de laatste memorie in de zaak A. 57.599 de verwerende partij antwoordt :

"de omgeving van de abdij vormt voor de abdij zelf een weidse poldervlakte.

Deze weidsheid is essentieel inzake de ruimte/massaverhouding, polder/abdij.

De grootsheid van de abdij kan enkel tot haar recht komen in een uitgesproken open (lege) ruimte.

De nietigheid van de abdij zoals ze van veraf wordt waargenomen (bv. vanaf de Oostendsebaan) relativeert precies de grootsheid, en staat meteen symbool voor de nietigheid van het aardse bestaan.

Elke aantasting van de bestaande open (niet-bebouwde) ruimte heeft dan ook zijn impact op de verhouding massa/ruimte die van groot belang is in deze site.

Wanneer deze ruimte dan bovendien nog scherp begrensd zou worden door een ambachtelijke zone waarbij verondersteld kan worden dat deze ruimte gewijzigd wordt in massa, verdwijnt de ijle of diffuse begrenzing van de open ruimte en wordt die begrenzing gesloten.

Aldus wordt de weidsheid van de bestaande poldervlakte (met grens aan de einder) in die richting vervangen door een duidelijk waarneembare harde begrenzing.

De bescherming van de relatie abdij/weidse poldervlakte kan enkel gebeuren door het maximaal vrijwaren van beide componenten in het dorpsgezicht";

Overwegende dat blijkens de aanhef van het bestreden besluit het opnemen van de betrokken percelen op het ontwerp van lijst is ingegeven door "het algemeen belang gevormd door de historische en andere sociaal-culturele waarden, zijnde de initiële verbondenheid van de wijde poldervlakte, met de St.-Godelieve abdij en haar ontwikkelingsgeschiedenis"; dat artikel 1 van het bestreden besluit verwijst naar een "motiveringsnota van 26 januari 1994 houdende bespreking van de adviezen en bezwaren, integraal deulitmakend van dit besluit en

medebetekend"; dat deze nota volgend advies van het Bestuur van Monumenten en Landschappen bevat :

"De zichtrelatie abdij - polder, nu duidelijk waarneembaar vanop de Oostendse Baan dient behouden te blijven. De te beschermen zone vormt grotendeels één homogeen landbouwgebied, één wijde poldervlakte en open ruimte met de reeds beschermde dorpsgezichten.

Omwille van het algemeen belang gevormd door de historische en andere sociaal-culturele waarden, zijnde de initiele verbondenheid van de wijde poldervlakte, met de St.-Godelieve abdij en haar ontwikkelingsgeschiedenis,

dient de voorgestelde afbakening te worden beschermd als dorpsgezicht in uitbreiding van het reeds beschermde dorpsgezicht (M.B. 30.11.1977 en M.B. 19.12.1980) en

dient de voorgestelde afbakening derhalve te worden opgenomen in een ontwerp van lijst";

Overwegende dat artikel 2, 3., van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, op het ogenblik dat het bestreden besluit werd vastgesteld, luidde als volgt :

"Art. 2. Dit decreet verstaat onder :

(...)

3. stads- of dorpsgezicht :

- een groepering van één of meer monumenten en/of onroerende goederen met omgevende bestanddelen, zoals onder meer beplantingen, omheiningen waterlopen, bruggen, wegen, straten en pleinen, die vanwege haar artistieke, wetenschappelijke, historische, volkskundige, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde van algemeen belang is";

dat na de vaststelling van het bestreden besluit artikel 2, 3., van het voormeld decreet werd gewijzigd bij decreet van 22 februari 1995; dat blijkens dit decreet onder stads- of dorpsgezicht tevens wordt verstaan "de directe, er onmiddellijk mee verbonden visuele omgeving van een monument, bepaald in 2° van dit artikel, die door haar beeldbepalend karakter de intrinsieke waarde van het monument tot zijn recht doet komen dan wel door haar fysische eigenschappen de instandhouding en het onderhoud van het monument kan

waarborgen"; dat op het ogenblik dat het bestreden besluit werd vastgesteld het beeldbepalend karakter van de omgeving geen grond kon zijn voor een bescherming als stads- of dorpsgezicht;

Overwegende dat blijkens de gegevens van de zaak het behoud van "de zichtsituatie abdij-polder, nu duidelijk waarneembaar vanop de Oostendse Baan" medebepalend is geweest voor de bestreden bescherming; dat duidelijk is dat het beeldbepalend karakter van de omgeving van de abdij een determinerend motief is van de bestreden bescherming als dorpsgezicht; dat het decreet van 3 maart 1976, op het ogenblik dat het bestreden besluit werd vastgesteld geen rechtsgrond opleverde voor een dergelijke bescherming; dat het middel gegrond is,

B E S L U I T :

Artikel 1.

De zaken A. 57.599 en A. 57.600 worden gevoegd.

Artikel 2.

Vernietigd wordt het besluit van 28 januari 1994 van de Vlaamse minister van Verkeer, Buitenlandse Handel en Staatshervorming houdende de opneming in het ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare dorpsgezichten van de percelen 354 e, 354/2, 369 b, 369 c, 370 a, 371 a, 373 e (deel), 379 b, 379 c, 379 d, 379 e, 379 f, 379 g, 380/2, 400 l (deel) en de delen van Naaikapelleweg en de Abdijstraat, gelegen te Gistel, zoals afgebakend op een bij het besluit gaand plan.

Artikel 3.

De kosten van de beroepen, bepaald op achtentwintigduizend frank, komen ten laste van het Vlaamse Gewest.

Aldus te Brussel uitgesproken in openbare terechtzitting, op tien maart 1900 negenennegentig, door de Xe kamer, die was samengesteld uit :

Mevr.	M. VRINTS,	kamervoorzitter,
de H.	J. BOVIN,	staatsraad,
	D. MOONS,	staatsraad,
Mevr.	A. TRUYENS,	griffier.

De griffier,

De voorzitter,

A. TRUYENS.

M. VRINTS.